OBSAH

1. PŘEDMLUVA 10

2. BRÁNA DO ZÁKOUTÍ 11

2.1 Nadbytečná spojení 11

2.2 Zbytečné jazykové formy 12

2.3 Nerespektování mluvnické shody v 1. pádě množného čísla 12

2.4 Tvary, které se tváří jako spisovné, ale ve skutečnosti jsou chybné 12

2.5 „Připodobnění" jednoho výrazu předchozímu nebo následujícímu 12

2.6 Smíšení vazeb 12

2.7 Různovazebné předložky u jednoho podstatného jména 13

2.8 Nepřesná a humorná spojení 13

2.9 Zneužívání výrazů 13

2.10 Neopodstatněný posun od obecného pojmenování k vlastnímu názvu 13

3. PODSTATNÁ JMÉNA 15

3.1 Význam, výslovnost a tvary některých cizích přejatých slov a příjmení 15

3.1.1 Cizí přejatá slova 15

3.1.1.1 Význam, výslovnost 15

3.1.1.2 Rozlišování slov s předponou dis-/dys- a slov začínajících na hypo-/hipo- a poly-/poli- 15

3.1.1.3 Tvary některých přejatých slov 16

3.1.1.4 Odchylky od pravidelného skloňování některých přejatých slov 16

3.1.1.5 Dvojí výslovnost a dvojí způsob psaní některých přejatých slov 16

3.1.2 Naše a cizí příjmení v současné češtině 16

3.1.2.1 Příjmení – tvaroslovně podstatné jméno 17

3.1.2.2 Příjmení – tvaroslovně přídavné jméno 20

3.1.2.3 Skloňování a přechylování víceslovných příjmení 22

3.2. Tvary některých místních jmen 22

3.2.1 K některým principům tvoření jmen přídavných od víceslovných místních jmen 23

3.2.2 O některých nepravidelnostech a zvláštnostech 24

3.2.3 Tvary některých našich místních jmen 24

3.3 Vlastní jména označující obyvatele města, kraje, oblasti, příslušníky etnika nebo náboženského proudu 26

3.4 Koncovka -ovi/-ovy při skloňování podstatných jmen (i přídavných jmen přivlastňovacích) 26
3.4.1 Podstatná jména rodinná (např. manželé Novákovi) 26
3.4.2 Podstatná jména mužského rodu ve 3. a 6. pádě 27
3.4.3 Přídavná jména přivlastňovací 27

4. PŘÍDAVNÁ JMÉNA 28
4.1 Správný tvar koncovky u určitých typů užití přídavných jmen 28
4.1.1 Doporučení ke správnému napsání nebo určení tvaru 28
4.2 Zásady pro psaní -š-/-šš- u odvozenin místních jmen zakončených -ský, -ští 29
4.2.1 Základ jména končící souhláskou -s 29
4.2.2 Základ jména končící souhláskou -š, -ch 29
4.3 Mluvnický a obsahový rozdíl mezi účelovými a dějovými přídavnými jmény (např. řídicí/řídící, měřicí/měřící) 29
4.3.1 Účelová přídavná jména 29
4.3.2 Dějová přídavná jména 29
4.4 Nevhodné komparativy přídavných jmen 29
4.5 Nevhodné superlativy přídavných jmen 30

5. ZÁJMENA 31
5.1 Užití obratu ten samý a zájmena týž 31
5.2 Tvary zájmena mě a mně 31
5.2.1 Mě a mne 31
5.2.2 Mně a mi 31
5.2.3 Doporučení ke správnému napsání nebo určení tvaru 31
5.3 Tvary zájmena ji a jí 31
5.4 Vztažná zájmena, jejich podoby, tvary a užití 32
5.4.1 Tvary zájmen jenž a jež 32
5.4.2 Doporučení k určení správného tvaru zájmen jehož, jejíž, jejichž 33

6. ČÍSLOVKY 34
6.1 Číslovka, číslo a číslice 34
6.2 Tečky, seznamy, zlomky u řadových číslovek 34
6.3 Mezery při psaní číslic a složených číslovek 35
6.4 Číslice, značky (zkratky) a mezery 35
6.5 Skloňování číslovkových výrazů 36
6.6 Tři možnosti skloňování složitějších číslovkových výrazů 36

6.7 Staletí a desetiletí 36
6.8 Datum a začátek odstavce 37
6.9 Římské číslice 37

7. SLOVESA 38
7.1 Vyrovnávání tvarů ve čtvrté slovesné třídě 38
7.2 Hyperkorektnost (domněle správné tvary) 38
7.3 Protežovat, nebo protěžovat ? 38
7.4 Zrušovat, nebo rušit ? 39

8. PŘÍSLOVCE 40
8.1 Potíže při psaní některých příslovcí 40
8.2 Příslovečné spřežky 40
8.2.1 Prosté (bezpředložkové) tvary příslovečných spřežek 41
8.2.1.1 Způsobová příslovce 41
8.2.1.2 Místní příslovce 41
8.2.1.3 Příslovce vzniklá od podstatných jmen rodu ženského 41
8.2.1.4 Příslovce vzniklá z číslovek 41
8.2.2 Předložkové tvary příslovečných spřežek (příklady odvození od předložek s důrazem na formu psaní) 41

9. PŘEDLOŽKY 44
9.1 Užití a zneužití předložek a předložkových vazeb 44
9.2 Z povrchu dolů a zevnitř ven 45
9.3 Vokalizace předložek z, s, k, v, od, bez, nad, před 45
9.4 Opakování předložek 45
9.5 Různovazebné předložky a podstatné jméno 46

10. VELKÁ PÍSMENA 47
10.1 Obce, města a kraje 47
10.1.1 Obce a města 47
10.1.2 Kraje a jejich úřady 47
10.2 Ministerstva a vysoké školy 48
10.3 Veřejná prostranství a zeměpisné oblasti 48
10.3.1 Veřejná prostranství 48
10.3.1.1 Bezpředložková spojení 48
10.3.1.2 Předložková spojení 49
10.3.1.3 Víceslovné názvy 49
10.3.1.4 Není hora jako Hora 49

10.3.2 Zeměpisné oblasti 49
10.4 Dokumenty 50
10.5 Oslovení 50
10.5.1 Příklady oslovení nebo titulování 50
10.6 Funkce, jazyky, měny, obory, zvířecí plemena 51
10.7 Malá a velká písmena v seznamech, interpunkce 51
10.8 Svátky 52
10.9 Náboženské pojmy, jména, artefakty a řeholní řády 52
10.9.1 Artefakty 53
10.9.1.1 Sakrální objekty 53
10.9.2 Řeholní společnosti 53
11. TITULY 55
11.1 Tituly udělované absolventům vysokých škol v České republice podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách 55
11.1.1 Tituly absolventů bakalářských studijních programů 55
11.1.2 Tituly absolventů magisterských studijních programů 55
11.1.3 Doktorské a licenciátní tituly získané rigorózním řízením 55
11.1.4 Tituly absolventů doktorských studijních programů 56
11.2 Některé další tituly udělované u nás (včetně dřívějších) 56
11.3 Užívání titulu Mistr a mistr 59
11.4 Některé tituly zahraničních vysokých škol 59
11.5 Uvádění titulů a jejich pořadí 61
11.5.1 Úzus při uvádění titulů a jejich pořadí 61
11.5.2 Příklady uvádění titulů, jejich pořadí, oslovování 62
12. INTERPUNKCE 66
12.1 Interpunkce u přístavků, přívlastků a několikanásobných větných členů 66
12.1.1 Přístavky 66
12.1.2 Přívlastek těsný a volný 66
12.1.3 Několikanásobný větný člen 67
12.1.4 Příslovečné určení několikanásobné a postupně rozvíjející 67
12.2 Čárka před respektive, včetně a před výčty, shrnutími, příklady apod. 67
12.2.1 Respektive, eventuálně 67
12.2.2 Včetně 67
12.2.3 Výčty, shrnutí, příklady apod. 68

12.3 Nadbytečná interpunkce 68
12.4 Čárka před spojkou a 68
12.4.1 Poměr slučovací (s dvojitými a vícenásobnými spojovacími výrazy) 68
12.4.2 Poměr odporovací 69
12.4.3 Poměr stupňovací 69
12.4.4 Poměr důsledkový 69
12.4.5 Poměr vysvětlovací 69
12.4.6 Spojka v souvětí 69
12.5 Čárka před spojkou jako 70
12.6 Čárka před spojkou nebo (či, anebo) 70
12.7 Čárka před spojkou než 71
12.8 Čárka před spojovacími výrazy 71
12.9 Vložená vedlejší věta do vět hlavních 71
12.10 Předcházení věty vedlejší větě hlavní 71

13. SLOVA 72
13.1 Správné užití významu některých slov 72
13.3 Nadbytečná slova 75

14. PŘIJÍMÁNÍ SLOV Z NĚKTERÝCH CIZÍCH JAZYKŮ 78
14.1 Slovakismy 78
14.2 Rusismy 78
14.3 Germanismy 79
14.4 Vybrané latinské termíny užívané v českých textech 79
14.4.1 Nezměněná podoba převzatá z latiny (případně užívaná s českou transkripcí) 79
14.4.2 Latinský základ některých slov užívaných v češtině 81

15. POSTŘEHY Z FRAZEOLOGIE 83
15.1 Některé fráze a floskule 83
15.2 Některá klišé 85

16. STRUČNÝ PŘEHLED TYPOGRAFICKÝCH ZÁSAD 87
16.1 Základní pravidla 87
16.2 Dvojtečka 87
16.3 Tři tečky (výpustka) 88
16.4 Závorky 88

16.5 Lomítko 89
16.6 Mezery a pevné mezery 89
16.7 Spojovník a pomlčka 90
16.8 Měna 90
16.9 Zkratky (a rozkaz viz) 91
16.10 Zvýrazňování a umírněná pestrost 91

17. PŘEDTISKOVÁ ÚPRAVA TEXTU PUBLIKACE 93

18. KOREKTORY, TEZAURUS A PRAVIDLA ČESKÉHO PRAVOPISU 95
18.1 Elektronické korektory pravopisu a gramatiky 95
18.2 Elektronický tezaurus 95
18.3 Pravidla českého pravopisu 96

19. CESTA ZE ZÁKOUTÍ 97

20. VYBRANÁ LITERATURA 98
20.1 Kodifikační příručky, mluvnice a slovníky 98
20.2 Další vybraná literatura 98
20.3 Přehled některých norem 99

21. PŘÍLOHY (OBSAHY A ANOTACE VYBRANÝCH DOKUMENTŮ) 100
21.1 Akademická příručka českého jazyka (obsah) 100
21.2 ČSN 01 6910, Úprava dokumentů zpracovaných textovými procesory 102
21.3 ČSN 88 0410, Korekturní znaménka pro sazbu – Pravidla používání 104
21.4 ČSN 97 6030, Abecední řazení 104
21.5 ČSN ISO 690, Informace a dokumentace – Pravidla pro bibliografické odkazy a citace informačních zdrojů 104
21.6 ČSN ISO 999, Informace a dokumentace – Zásady zpracování, uspořádání a grafické úpravy rejstříků 105
21.7 ČSN ISO 4217, Kódy pro měny a fondy 105
21.8 ČSN ISO 8601, Datové prvky a formáty výměny – Výměna informací – Zobrazení data a času 105
21.9 ČSN ISO 28564, Veřejné informační navigační systémy – Část 1: Zásady návrhu a základní požadavky na orientační plány, mapy a schémata 106
21.10 ČSN ISO 80000, Veličiny a jednotky 106

22. REJSTŘÍKY 107

22.1 Příklady správného užití slov a předpon uvedené v textu 107

22.2 Tvary našich a cizích příjmení uvedené v textu 110

22.3 Tvary místních jmen (města a obce) uvedené v textu 111